

FI

FI

FI

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 2.4.2009
KOM(2009) 153 lopullinen

KOMISSION KERTOMUS NEUVOSTOLLE JA EUROOPAN PARLAMENTILLE

**muuntogeenisten sekä tavanomaisten ja luonnonmukaisten viljelykasvien
rinnakkaiselosta**

{SEK(2009) 408}

KOMISSION KERTOMUS NEUVOSTOLLE JA EUROOPAN PARLAMENTILLE

muuntogeenisten sekä tavanomaisten ja luonnonmukaisten viljelykasvien rinnakkaiselosta

1. JOHDANTO

Muuntogeenisten organismien rinnakkaiselo yhdessä tavanomaisen ja luonnonmukaisen maataloustuotannon kanssa on muuntogeenisten organismien merkitsemistä koskevia oikeudellisia vaatimuksia noudattaen suoraan yhteydessä niihin valintoihin, joita kuluttajat ja maataloustuottajat käytännössä tekevät yksilöllisten mieltymysten ja taloudellisten mahdollisuuksien mukaan. Geneettisesti muunnettujen organismien tarkoituksellisesta levittämisestä ympäristöön annetun direktiivin 2001/18/EY¹, muuntogeenisistä elintarvikkeista ja rehuista annetun asetuksen (EY) N:o 1829/2003² sekä muuntogeenisten organismien jäljitettävyydestä ja merkitsemisestä ja muuntogeenisistä organismeista valmistettujen elintarvikkeiden ja rehujen jäljitettävyydestä annetun asetuksen (EY) N:o 1830/2003³ mukaan muuntogeeniset organismit sekä elintarvikkeet tai rehut, jotka sisältävät muuntogeenistä organismia, koostuvat siitä tai on valmistettu siitä, on merkittävä sellaisiksi, jotta kuluttajat voivat tehdä tietoon perustuvia valintoja. Tämä tarkoittaa sitä, että muuntogeenimerkinnän vaativat tuotteet on pidettävä erillään merkitsemättömistä tuotteista.

Koska kaikki muuntogeenisten viljelykasvien ympäristö- ja terveysnäkökohdat tarkastetaan lupamenettelyssä, rinnakkaiselon yhteydessä tarkasteltavat asiat koskevat teknisiä erilläänpitotoimenpiteitä sekä muuntogeenisten ja ei-muuntogeenisten viljelykasvien sekoittamisesta mahdollisesti aiheutuvia taloudellisia seurauksia.

Direktiivin 2001/18/EY 26 a artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat toteuttaa tarvittavia kansallisia rinnakkaiseloa koskevia toimenpiteitä, joilla ne voivat estää muuntogeenisten organismien tahattoman esiintymisen muissa tuotteissa. Komissio on antanut suosituksen 2003/556/EY⁴ ohjeista kansallisten strategioiden ja parhaiden käytänteiden laatimiseksi muuntogeenisten viljelykasvien sekä tavanomaisen ja luonnonmukaisen maataloustuotannon rinnakkaiseloon. Sen tarkoituksena on auttaa jäsenvaltioita kansallisen lainsäädännön tai muiden rinnakkaiselostrategioiden laatimisessa.

Maaliskuussa 2006 komissio hyväksyi ensimmäisen kertomuksen muuntogeenisten sekä tavanomaisten ja luonnonmukaisten viljelykasvien rinnakkaiselosta⁵.

Maatalousministerien neuvosto hyväksyi 22. toukokuuta 2006 rinnakkaiseloa koskevat päätelmät, joissa komissiota kehoitetaan toteuttamaan seuraavat toimet:

¹ EYVL L 106, 17.4.2001, s. 1, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella (EY) N:o 1829/2003 ja asetuksella (EY) N:o 1830/2003.

² EUVL L 268, 18.10.2003, s. 1.

³ EUVL L 268, 18.10.2003, s. 24.

⁴ EUVL L 189, 29.7.2003, s. 36.

⁵ KOM(2006) 104 lopullinen ja komission yksiköiden valmisteluasiakirja
http://ec.europa.eu/agriculture/co-existence/sec313_en.pdf.

- (1) Määrittelemään mahdollisimman pian raja-arvot siementen pakkausmerkintöjä varten.
- (2) Kehittämään yhdessä jäsenvaltioiden ja sidosryhmien kanssa teknisiä erilläänpitotoimenpiteitä koskevat parhaat käytänteet ja niihin perustuvat lajikohtaiset suositukset.
- (3) Lisäämään COEX-NET-verkkotyöryhmän⁶ käyttöä tietojen vaihtamiseksi erilläänpitotoimenpiteistä ja vahinkovastuusta, myös rajatylittävissä rinnakkaiseloja koskevissa ongelmissa, ja ratkaisujen etsimiseksi tällaisia ongelmia todettaessa.
- (4) Tarkastelemaan yhdessä jäsenvaltioiden kanssa mahdollisia tapoja rinnakkaiseloon liittyvien rajatylittävien ongelmien minimoimiseksi.
- (5) Etsimään EU:n lainsäädännön mukaisia kestäviä ratkaisuja alueille, joilla rinnakkaiselo on tilatasolla maatalouden rakenteiden ja viljelyolosuhteiden vuoksi vaikea toteuttaa tietyn viljelykasvin osalta.
- (6) Lisäämään eurooppalaista tutkimusta rinnakkaiselosta, jotta nykytiedon aukot saadaan täytettyä ja nykyiset tutkimustulokset kaikkien jäsenvaltioiden saataville.
- (7) Tutkimaan erilaiset kansalliset vahinkovastuujärjestelmät siltä osin, kun niitä sovelletaan muuntogeenisten organismien ja ei-muuntogeenisten viljelykasvien sekoittumisesta aiheutuviin taloudellisiin vahinkoihin (myös rajatylittävissä tapauksissa). Tarkastelemaan tässä yhteydessä myös jäsenvaltioissa kehitettyjä erityisiä korvaus- ja vakuutusjärjestelmiä.
- (8) Jatkamaan yhdessä jäsenvaltioiden kanssa sen tutkimista, onko aiheellista pyrkiä lisäämään rinnakkaiseloja koskevia yhteisiä periaatteita.

Tässä kertomuksessa esitetään yleiskatsaus toimista, joita komissio on toteuttanut saatuaan toimivaltuudet neuvoston päätelmissä. Lisäksi siinä tarkastellaan kansallisten ja alueellisten rinnakkaiselotoimenpiteiden täytäntöönpanon tilaa jäsenvaltioilta saatujen tietojen perusteella.

2. EUROOPPALAISET SIEMENTEN PAKKAUSMERKINTÖJEN RAJA-ARVOT

Direktiivissä 2001/18/EY säädetään, että siemeneriä voidaan vapauttaa merkinnöistä, jos erät sisältävät EU:ssa viljelyyn sallittujen muuntogeenisten siementen jäämiä, jotka ovat tiettyä vähimmäismäärää pienempiä. Komissio tekee parhaillaan vaikutustenarviointia määrittääkseen siementen pakkausmerkintöjen raja-arvot, joiden perusteella komissio laatii myöhemmin säädöksen. Ehdotusta laatiessaan komissio ottaa huomioon myös neuvoston muuntogeenisistä organismeista 5. joulukuuta 2008 antamat päätelmät, joiden mukaan nämä raja-arvot on asetettava mahdollisimman alhaiselle tasolle, joka on käyttökelpoinen, kohtuullinen ja toimiva kaikkien taloudellisten toimijoiden kannalta, ja niillä on varmistettava tuottajien ja kuluttajien valinnanvapaus tasapuolisesti tavanomaisten, luonnonmukaisten ja muuntogeenisten tuotteiden välillä.

⁶ Muuntogeenisten viljelykasvien sekä tavanomaisen ja luonnonmukaisen maataloustuotannon rinnakkaiseloja koskevien tietojen vaihtoa ja koordinoitua käsittelevä verkkotyöryhmä.

3. OHJEET LAJIKOHTAISIA RINNAKKAISELOTOIMENPITEITÄ, RAJATYLITTÄVIÄ ONGELMIA JA SELLAISIA ALUEITA VARTEN, JOILLA RINNAKKAISELO ON VAIKEA TOTEUTTAA

Komissio on perustanut Eurooppalaisen viljelykasvien rinnakkaiselon toimiston (ECoB)⁷, jonka tehtävänä on laatia lajikohtaisia parhaiden käytänteiden asiakirjoja rinnakkaiseloa koskevista toimenpiteistä. ECoB etsii myös tapoja, joilla rinnakkaiseloon mahdollisesti liittyviä rajatylittäviä ongelmia voitaisiin minimoida, ja antaa suosituksia alueille, joilla rinnakkaiselo on tilatasolla maatalouden rakenteiden ja viljelyolosuhteiden vuoksi vaikea toteuttaa tietyn viljelykasvin osalta.

EcoBilla on sihteeristö ja lajikohtaisia teknisiä työryhmiä, joissa on teknisiä edustajia jäsenvaltioista. Sidosryhmiä kuullaan etenkin komission perustamissa neuvoa-antavissa ryhmissä.

ECoBin ensimmäinen tekninen työryhmä kehittää rinnakkaiselotoimenpiteitä maissin tuotantoon. Sen oletetaan saavan maissin tuotantoa koskevan parhaiden käytänteiden asiakirjan valmiiksi vuoteen 2010 mennessä.

4. MUUNTOGEENISTEN VILJELYKASVIEN SEKÄ TAVANOMAISEN JA LUONNONMUKAISEN MAATALOUSTUOTANNON RINNAKKAISELOA KOSKEVIEN TIETOJEN VAIHTOA JA KOORDINOINTIA KÄSITTELEVÄ VERKKOTYÖRYHMÄ (COEX-NET)

Muuntogeenisten viljelykasvien sekä tavanomaisen ja luonnonmukaisen maataloustuotannon rinnakkaiseloa koskevien tietojen vaihtoa ja koordinointia käsittelevän verkkotyöryhmän (COEX-NET) tehtävänä on helpottaa viljelykasvien rinnakkaiseloa koskevaa tiedonvaihtoa jäsenvaltioiden ja komission kesken. Verkkotyöryhmä piti kaksi kokousta vuonna 2006 ja yhden kokouksen sekä vuonna 2007 että 2008.

5. VILJELYKASVIEN RINNAKKAISELOA KOSKEVA TUTKIMUS YHTEISÖN TASOLLA

Kolme rinnakkaiseloon liittyvää tutkimushanketta sai tukea yhteisön kuudennesta tutkimuksen puiteohjelmasta. SIGMEA-hanke päättyi marraskuussa 2008. Siinä tutkittiin ajallista ja spatiaalista geenivirtaa muuntogeenisistä organismeista ympäri Eurooppaa sekä siemen- että viljakasvituotannossa soveltuvien rinnakkaiselotoimenpiteiden löytämiseksi. TRANSCONTAINER- ja CO-EXTRA-hankkeet ovat vielä käynnissä, ja niiden on määrä päättyä vuoden 2009 aikana.

Komission yhteinen tutkimuskeskus julkaisi helmikuussa 2006 kertomuksen⁸, jossa analysoidaan maatalouskäytänteisiin rinnakkaiselon varmistamiseksi tarvittavia muutoksia ja niiden toteutettavuutta.

⁷ <http://ecob.jrc.ec.europa.eu/>

⁸ <ftp://ftp.jrc.es/pub/EURdoc/eur22102en.pdf>

6. MUUNTOGEENISTEN ORGANISMIIEN SEKOITTUMISESTA AIHEUTUVIA TALOUDELLISIA VAHINKOJA KOSKEVAT KANSALLISET VAHINKOVASTUU- JA KORVAUSJÄRJESTELMÄT

Muuntogeenisten organismien sekoittuminen voi johtaa ei-muuntogeenisten tuotteiden arvon alenemiseen, mistä aiheutuu taloudellista vahinkoa niiden tuottajille. Tällaisen tuotteen pakkausmerkinnässä täytyy EU:n lainsäädännön mukaan esimerkiksi ehkä mainita muuntogeenisyys, mikä saattaa alentaa markkinatuottoja.

Muuntogeenisten organismien sekoittumisella voi myös olla erityistä merkitystä luonnonmukaisesti tuotetuille tuotteille. Luonnonmukaisesta tuotannosta ja luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden merkinnöistä annetussa asetuksessa (EY) N:o 834/2007⁹ säädetään, että tuotteita, joiden merkinnöissä on yhteisön lainsäädännön mukaan sekoittumisen vuoksi mainittava muuntogeeniset organismit, ei voida enää pitää kaupan luonnonmukaisiksi merkittyinä.

Vastuukysymykset silloin, kun ei-muuntogeenisille viljelykasveille aiheutuu taloudellista vahinkoa muuntogeenisten organismien sekoittumisen vuoksi, ovat yksityisoikeudellisia ja kuuluvat siten jäsenvaltioille. Komission teettämästä tutkimuksesta¹⁰ kävi ilmi, että kaikkien jäsenvaltioiden kansallisessa lainsäädännössä säädetään tällaisia vahinkoja koskevasta vähimmäissuojasta vahingonkorvausoikeuden yleisissä ehdoissa. Suurin osa jäsenvaltioista ei ole muuttanut yleisen vahingonkorvausoikeuden soveltamiseksi muuntogeenisten organismien sekoittumisesta aiheutuvien erityistapausten varalta.

Jäsenvaltioiden yleiset vahingonkorvausoikeudet kuitenkin eroavat toisistaan, joten muuntogeenisten organismien sekoittumiseen liittyvien mahdollisten korvaushakemusten käsittely- ja ratkaisutavoissakin lieene eroja. Esimerkiksi tuottamuserusteisissa järjestelmissä vastaajalta vaaditaan näyttö väärinkäytöksestä tai laiminlyönnistä, kun taas seurausvaltuudellisissa järjestelmissä tuomioon ei liity vastaajan toiminnan arvottamista. Jotkut jäsenvaltiot ovat ottaneet käyttöön tiukkoja vastuujärjestelmiä, joita sovelletaan erityisesti muuntogeenisten organismien sekoittumisesta aiheutuneisiin vahinkoihin.

Lähes kaikissa oikeusjärjestelmissä on lisäksi erityiset säännöt naapureiden välisiin riitoihin, ja näitä sääntöjä voidaan soveltaa myös tapauksiin, joissa muuntogeenisten organismien sekoittumisesta on aiheutunut taloudellisia vahinkoja.

Tähän mennessä missään jäsenvaltiossa ei ole ollut oikeustapauksia, joista ilmeni, miten kansalliset tuomioistuimet soveltavat näitä erilaisia sääntöjä.

EU:n markkinoilla ei tällä hetkellä näyttäisi olevan tarjolla muuntogeenisten organismien sekoittumisriskin kattavia vakuutuksia. Neljässä jäsenvaltiossa kuitenkin vaaditaan muuntogeenisten organismien viljelyä varten vakuutusta tai muunlaista rahoitusvakuutusta mahdollisten taloudellisten vahinkojen varalle joko laissa tai tapauskohtaisen arvion perusteella.

Joissain jäsenvaltioissa on perustettu korvausrahastoja muuntogeenisten organismien sekoittumisesta aiheutuvia taloudellisia vahinkoja varten. Kun rahastoon maksettavat osuudet on määritetty, varoja kerätään kantamalla vero muuntogeenisten viljelykasvien viljelystä.

⁹ EUVL L 189, 20.7.2007, s. 1.

¹⁰ http://ec.europa.eu/agriculture/analysis/external/liability_gmo/index_en.htm

Koska yhdestäkään näistä rahastoista ei vielä ole maksettu korvauksia, ei pystytä sanomaan, onko veroa kannettu siten, ettei ole vaaraa varojen puuttumisesta, jolloin joitakin vahinkoja ei voitaisi korvata täysimääräisesti, tai ettei rahastoihin toisaalta ole kerätty liikaa varoja, koska silloin muuntogeenisten viljelykasvien viljelylle olisi aiheutunut tarpeeton taloudellinen rasite.

Jäsenvaltiot eivät tähän mennessä ole tuoneet esiin yhtään tapausta, jossa rajatylittävästä muuntogeenisten organismien sekoittumisesta olisi aiheutunut taloudellista vahinkoa. Lainkäyttövaltaa koskevat kysymykset selvitetään pääsääntöisesti Rooma II -asetuksessa¹¹.

7. KATSAUS KANSALLISIIN RINNAKKAISELOA KOSKEVIIN TOIMENPITEISIIN

Tässä vaiheessa rinnakkaiseloa koskevaa erityislainsäädäntöä on annettu 15 jäsenvaltiossa¹². Kolme muuta jäsenvaltiota on ilmoittanut komissiolle olevansa laatimassa tällaisia lakeja. Komissio tutkii teknisiä standardeja ja määräyksiä koskevien tietojen toimittamisessa noudatettavasta menettelystä annetun direktiivin 98/34/EY¹³ mukaisesti, soveltuvatko kansalliset rinnakkaiselotoimenpiteet sisämarkkinoille.

Yksikään jäsenvaltio ei ole ilmoittanut puuttuvansa rinnakkaiselokysymyksiin muutoin kuin lainsäädännöllä, mutta joissain jäsenvaltioissa ei suunnitella sääntelykehityksen laatimista lähitulevaisuudessa, koska todennäköisyyden muuntogeenisten viljelykasvien viljelyyn niiden alueella katsotaan olevan pieni.

Joissain jäsenvaltioissa toimivalta rinnakkaiselokysymyksissä on aluetasolla.

Koska muuntogeenisiä kasveja ei viljellä suurimmassa osassa jäsenvaltioita, rinnakkaiselosta annetun lainsäädännön soveltamisen ja toimivuuden seuranta koskevia ohjelmia ei vielä ole käytännössä pantu täytäntöön. Eräissä jäsenvaltioissa täytäntöön pantujen seurantaohjelmien tulokset eivät olleet pakollisten rinnakkaiselo- tai merkintäsääntöjen noudattamisen suhteen huonoja.

Yksikään jäsenvaltio ei ilmoittanut, että käytössä olevat rinnakkaiselosäännöt olisivat riittämättömiä turvaamaan muuntogeenisten ja ei-muuntogeenisten viljelykasvien pitämisen erillään. Jäsenvaltiot eivät maininneet yhtään oikeustapausta, joka koskisi muuntogeenisten organismien sekoittumista ei-muuntogeenisiin viljelykasveihin, mutta mehiläistalouden alalta ilmoitettiin yhdestä tapauksesta.

Lukuun ottamatta joitakin jäsenvaltioita, jotka eivät vielä ole aloittaneet rinnakkaiseloa koskevan lähestymistapansa selvittämistä, kaikki jäsenvaltiot kuulivat sidosryhmiä rinnakkaiselotoimenpiteitä laadittaessa.

7.1. Tiedotus, rekisteröinti ja koulutus

Kansalliset säännökset muuntogeenisten viljelykasvien viljelyä koskevasta tiedotuksesta viranomaisille, kolmansille osapuolille ja suurelle yleisölle ovat yksityiskohdiltaan erilaisia. Joissain jäsenvaltioissa muuntogeenisten viljelykasvien viljelyyn tarvitaan tapauskohtainen

¹¹ Asetus (EY) N:o 864/2007 sopimukseen perustumattomiin velvoitteisiin sovellettavasta laista (Rooma II), EUVL L 199, 31.7.2007, s. 40.

¹² AT, BE, CZ, DE, DK, FR, HU, LT, LU, LV, NL, PT, RO, SE, SK.

¹³ EYVL L 204, 21.7.1998, s. 37. Toimenpideluonnokset ovat julkisesti saatavilla osoitteesta <http://ec.europa.eu/enterprise/tris/pisa/app/search/>

hyväksymismenettely, toisissa taasen riittää, että viljelijät ilmoittavat toimivaltaisille viranomaisille muuntogeenisten viljelykasvien viljelystä. Yhdessä jäsenvaltiossa ei ole säädöksiä, joiden mukaan viljelijöiden olisi rekisteröidyttävä muuntogeenisten viljelykasvien viljelyn osalta erikseen.

Useimmissa jäsenvaltioissa muuntogeenisiä viljelykasveja viljelevien on ilmoitettava tästä lähinaapureilleen sekä toimijoille, joiden kanssa he käyttävät yhteisiä maatalouskoneita, sekä sen tilan omistajalle, jolla viljelyä aiotaan harjoittaa. Kolmessa jäsenvaltiossa viljelystä on ilmoitettava tietyn matkan päässä muuntogeenisten viljelykasvien pelloilta toimiville mehiläishoitajille.

Suurelle yleisölle ilmoitetaan muuntogeenisten viljelykasvien viljelystä yleensä julkisessa rekisterissä, joka voi joko sisältää yksityiskohtaisia tietoja viljelylohkoista, kuten viljelijän henkilötietoja ja lohkojen tarkan sijainnin, taikka ainoastaan kokonaistietoja, kuten viljellyn kokonaisalan alueella tai paikkakunnalla.

Joissain jäsenvaltioissa siementen tukkumyyjien on ilmoitettava myytyjen muuntogeenisten siementen määrä ja/tai annettava viljelijöille tieto voimassa olevista rinnakkaiselosäännöistä. Joskus muuntogeenisten viljelykasvien kuljetukseen, varastointiin ja pakkaukseen osallistuvien toimijoiden on rekisteröidyttävä.

Toiset jäsenvaltiot edellyttävät, että muuntogeenisiä viljelykasveja käyttävät viljelijät ovat käyneet pakollisen koulutuksen tai antavat näytön riittävistä tiedoista, jotta vaadittavat erilläänpitotoimenpiteet pannaan täytäntöön.

7.2. Tekniset erilläänpitotoimenpiteet

Useimmat jäsenvaltiot ovat laatineet rinnakkaiselotoimenpiteet niin, että niiden avulla muuntogeenisten organismien merkintävaatimuksen raja, joka on 0,9 %, ei ylitä elintarvikkeissa ja rehuissa. Jotkut jäsenvaltiot kuitenkin ilmoittivat pyrkivänsä pitämään muuntogeenisten organismien sekoittumisen mahdollisimman pienenä. Joissakin jäsenvaltioissa otetaan huomioon, että siemeniä mahdollisesti tulevaisuudessa koskevat raja-arvot voivat olla muuta kuin nolla, mikä rajoittaa sekoittumista muista kuin siemenlähteistä ja edellyttää tiukempia erilläänpitotoimenpiteitä pelloilla.

Kaksitoista jäsenvaltiota on hyväksynyt erilläänpitotoimenpiteitä ainakin yhden viljelykasvin osalta. Spatiaalinen erilläänpito perustuu yleensä eristämistäisyyksiin risteytymiskykyisten muuntogeenisten viljelmien ja niiden naapurina olevien ei-muuntogeenisten viljelmien välillä. Eristämistäisyydet muuntogeenisten ja ei-muuntogeenisten viljelmien välillä voidaan toisinaan korvata osittain tai kokonaan puskurivyöhykkeillä, joilla viljellään risteytymiskykyisiä ei-muuntogeenisiä viljelykasveja, jotka kerätään ja käsitellään muuntogeenisinä. Toisissa jäsenvaltioissa puskurivyöhykkeet ovat eristämistäisyyksien lisäksi pakollisia. Kaksi jäsenvaltiota sallii mahdollisuuden kahden eri kukinta-ajan hyödyntämiseen.

Joissain jäsenvaltioissa naapureiden kuuleminen on pakollista, ja joissain tapauksissa vaaditaan näiden kirjallinen suostumus muuntogeenisten viljelykasvien viljelemiseen, jos naapurin maa lasketaan eristämistäisyyteen.

Kansallisia erilläänpitotoimenpiteitä on tähän mennessä annettu maissista ja joissakin jäsenvaltioissa myös perunasta, sokerijuurikkaasta, rehusokerijuurikkaasta, vehnästä ja rapsista.

Kuudessa jäsenvaltiossa erilläänpitotoimenpiteet muuntogeenisten ja luonnonmukaisten viljelmien välillä ovat tiukempia verrattuna muuntogeenisten ja tavanomaisten viljelmien välisiin toimenpiteisiin. Kuudessa jäsenvaltiossa erilläänpitotoimenpiteet ovat samanlaiset. Jotkut jäsenvaltiot ovat määritelleet erilaisia erilläänpitotoimenpiteitä siementuotantoon käytettäville pelloille.

Erilläänpitotoimenpiteet eroavat toisistaan eri jäsenvaltioissa: esimerkiksi maissintuotannossa eristämistäisyys vaihtelee 25 metristä 600 metriin, kun on kyse tavanomaisesta maissista, ja 50 metristä 600 metriin, kun on kyse luomumaissista.

Yksi jäsenvaltio vaatii, että muuntogeenisiä viljelykasveja käyttävät viljelijät säilyttävät eristämistäisyyden paikkoihin, joissa harjoitetaan mehiläistaloutta.

Muuntogeenisiä viljelykasveja käyttävien viljelijöiden sekä muuntogeenisten siementen tai satojen kanssa toimivien toimijoiden on noudatettava erilläänpitotoimenpiteitä kaikissa jäsenvaltioissa. Naapureina olevien ei-muuntogeenisten viljelykasvien viljelijöiden oletetaan kantavan osan erilläänpitotoimenpiteiden täytäntöönpanoon liittyvästä vastuusta vain siinä tapauksessa, että he vapaaehtoisesti suostuvat siihen. Siementuotannon rinnakkaiselossa jotkut jäsenvaltiot pitävät vastuullisina siementuottajia ja toiset taas muuntogeenisten viljelykasvien viljelijöitä.

Joissain jäsenvaltioissa toimijat voivat sopia keskenään, etteivät he noudata erilläänpitotoimenpiteitä peltojensa välillä, kun taas toisissa jäsenvaltioissa erilläänpito on aina pakollista.

Joissain jäsenvaltioissa on erilläänpitosäännökset erilaisille maataloustoimille (mm. siemenviljely, sadonkorjuu, sadonkorjuun jälkitoimet, kuljetus ja varastointi), mutta toisissa erilläänpidossa keskitytään ainoastaan naapuripeltoihin.

7.3. Muuntogeenisten viljelykasvien viljelyrajoitukset

Muuntogeenisten viljelykasvien viljely edellyttää monissa jäsenvaltioissa erityismenettelyjä tai se on kielletty ympäristönsuojelualueilla (esim. Natura 2000 -alueet). Nämä toimenpiteet eivät liity rinnakkaiseloon, vaan niitä on arvioitava voimassa olevaan yhteisön lainsäädäntöön nähden.

Vaikka jotkut jäsenvaltiot ovat säätäneet mahdollisuudesta määritellä alueita, joilla muuntogeenisten viljelykasvien viljely olisi sosioekonomisista syistä kiellettyä, tällaisia alueita ei vielä ole perustettu. Niiden perustamisesta on ilmoitettava komissiolle. Ilman tätä ilmoitusta toimenpiteet eivät ehkä ole soveltamiskelpoisia, eikä yksittäisiä toimijoita siten voida velvoittaa niiden täytäntöönpanoon. Tietyt alueet eräissä jäsenvaltioissa ovat ilmoittaneet olevansa muuntogeenisestä viljelystä vapaita alueita, mutta kyseessä on poliittinen ilmaus, johon ei liity laillisesti sitovia kieltoja.

Joissain jäsenvaltioissa on mahdollista määritellä alueita, joilla kyseisellä vyöhykkeellä toimivien viljelijöiden vapaaehtoisilla päätöksillä voidaan viljellä joko tietyn lajin muuntogeenisiä lajikkeita taikka ainoastaan ei-muuntogeenisiä lajikkeita.

Neljässä jäsenvaltiossa muuntogeenisen MON810-maissin viljely on kielletty suoja-toimenpiteillä, joista säädetään EU:n lainsäädännössä tapauksissa, joissa muuntogeenisten organismien turvallisuuden arviointiin on olemassa uutta tieteellistä näyttöä. Näissä jäsenvaltioissa muuntogeenisten viljelykasvien viljely ei ole mahdollista, koska MON810 on tällä hetkellä ainoa kaupalliseen viljelyyn käytettävissä oleva muuntogeeninen viljelykasvi EU:ssa. Nämä toimenpiteet eivät liity rinnakkaiseloon, vaan niitä käsitellään EU:n lainsäädännön mukaista menettelyä noudattaen.

7.4. Hallinnolliset määräykset

Suurin osa jäsenvaltioista, jotka ovat antaneet lainsäädäntöä rinnakkaiselosta, on ottanut käyttöön rinnakkaiselotoimenpiteiden täytäntöönpanoa ja seuranta koskevat säännöt. Menettelyjen soveltaminen käytännössä on kuitenkin aloitettu vain niissä jäsenvaltioissa, joissa muuntogeenisiä viljelykasveja tosiasiaassa viljellään.

Rinnakkaiseloa koskevien lakien rikkominen on rangaistava teko joissakin muttei kaikissa jäsenvaltioissa.

7.5. Kaupallinen kokemus muuntogeenisen maissin viljelystä

Ainoa muuntogeeninen viljelykasvi, jota EU:ssa tällä hetkellä viljellään, on muuntogeeninen MON810-maissi, joka on vastustuskykyinen tiettyjä perhostuholaisia vastaan. Jäsenvaltioiden toimittamien tietojen mukaan MON810-maissia viljeltiin vuonna 2008 kuudessa jäsenvaltiossa (CZ, DE, ES, PT, RO, SK), ja sen viljelyala oli noin 100 000 hehtaaria, joka on 1,2 % maissin kokonaisalasta EU:n 27 jäsenvaltiossa kyseisenä vuonna. Tietyissä jäsenvaltioissa muuntogeenisen maissin osuus maissintuotannosta on kuitenkin suurempi (esim. 20 % Espanjassa).

Pääsääntöisesti jäsenvaltiot katsovat, ettei niiden rinnakkaiseloa koskeva lainsäädäntö vaikuta paljoa viljelijöiden päätöksiin muuntogeenisten viljelykasvien käytöstä, mutta asiaa on syytä tarkastella lisää. Viljelyalat ovat yleisesti kasvussa edellä mainituissa seitsemässä jäsenvaltiossa, ja viisi niistä on ottanut käyttöön pakolliset rinnakkaiselosäännöt.

7.6. Rajojen ylittyminen

Tähän mennessä ainoastaan muutama jäsenvaltio on aloittanut yhteistyön muiden jäsenvaltioiden kanssa kehittääkseen toimenpiteitä siltä varalta, että rinnakkaiselokysymyksistä tulee rajatylittäviä. Muuntogeenisten organismien sekoittumisesta ei ole esitetty yhtään dokumentoitua rajatylittävää tapausta.

7.7. Kansallinen rinnakkaiseloa koskeva tutkimus

Monet jäsenvaltiot ovat ilmoittaneet kansallisista tutkimustoimista, joiden tarkoituksena on tukea rinnakkaiselotoimenpiteiden kehittämistä. Asiaa koskevia tutkimuksia on vielä käynnissä 13 jäsenvaltiossa.

8. PÄÄTELMÄT

Jäsenvaltiot ovat sitten vuoden 2006 edistyneet merkittävästi rinnakkaiseloa koskevan lainsäädännön laadinnassa. Lainsäädäntökehyksen laatiminen osui yksiin muuntogeenisten viljelykasvien viljelyalan pienen kasvun kanssa. Muuntogeeninen viljelykasvituotanto on

kuitenkin EU:ssa edelleen kapea tuotannonala, kun kaupallisessa käytössä on ainoastaan yksi muuntogeeninen tuote ja viljely on varsin vähäistä.

Vaikka EU:ssa yleisesti käydään yhä puolesta ja vastaan -keskustelua muuntogeenisten viljelykasvien viljelystä, muuntogeenisten viljelykasvien käyttöönottoon maataloudessa ei konkreettisesti näytä liittyneen mitään käytännön ongelmia. Tämä arvio perustuu kuitenkin tähän asti saatuun rajalliseen kaupalliseen kokemukseen. Laajempi käytännön kokemus, jota saadaan monivuotisesta viljelystä, on saatavissa ainoastaan joiltakin alueilta muutamissa jäsenvaltioissa.

Tietoon ei ole tullut yhtään tapausta, jossa olisi aiheutunut taloudellista vahinkoa siitä, ettei kansallisia rinnakkaiselösääntöjä joko olisi noudatettu tai etteivät itse säännöt olisi soveltuneet muuntogeenisten ja ei-muuntogeenisten viljelykasvien tuotannon pitämiseen riittävän erillään toisistaan. Jäsenvaltioiden käyttämissä seurantaohjelmissa ei ole todettu nykyisiä sääntöjä koskevia puutteita.

Rinnakkaiseloa koskevat hallintomenettelyt ja tekniset erilläänpitotoimenpiteet ovat jäsenvaltioissa erilaisia. Ei ole kuitenkaan vakuuttavia todisteita siitä, että lainsäädännölliset erot vaikuttaisivat ratkaisevasti siihen, haluavatko viljelijät viljellä muuntogeenisiä viljelykasveja vaiko eivät. Muita tekijöitä, jotka näyttäisivät vaikuttavan vähintään yhtä paljon, ovat sopivien markkinoiden löytyminen muuntogeenisille tuotteille, alueellinen vaihtelu muuntogeenisten viljelykasvien eduissa ja haitoissa tavanomaiseen tai luonnonmukaiseen tuotantoon nähden, sekä yhteiskunnalliset vaikuttimet kuten riidat naapureiden kanssa ja peltojen tuhoaminen. Näiden tekijöiden merkittävydestä on osoituksena muuntogeenisen viljelyn heterogeeninen sijoittuminen tasaisesti kunkin jäsenvaltion sisällä, vaikka rinnakkaiselojärjestelmä on sama.

Kansallisissa toimenpiteissä todettujen erojen voidaan ainakin jossain määrin katsoa riippuvan alueellisesti vaihtelevista agronomisista, ilmastollisista ja muista tekijöistä, jotka vaikuttavat siihen, kuinka todennäköisesti muuntogeeniset organismit sekoittuvat muihin viljelykasveihin. Kansallisten rinnakkaiselotoimenpiteiden todellista vaikutusta voidaan arvioida vasta lisäkokemuksen jälkeen. Eurooppalainen viljelykasvien rinnakkaiselon toimisto antaa asiassa ohjeita.

Naapurijäsenvaltioiden erilaiset lähestymistavat rinnakkaiseloon saattaisivat aiheuttaa rajatylittäviä ongelmia, mutta tähän mennessä tällaisia ongelmia ei ole käytännössä todettu. Tästä syystä ei ainakaan vielä näytä tarpeelliselta kehittää erityisiä toimenpiteitä rajatylittäviä rinnakkaiselokysymyksiä varten.

Komissio ei katso aiheelliseksi aloittaa sellaisten yhteisön säädösten laatimista, joilla voitaisiin puuttua muuntogeenisten organismien sekoittumisesta aiheutuvia vahinkoja koskeviin kansallisiin vahinkovastuusääntöihin. Kuten edellä esitettiin, monesti eroavuudet säännöissä johtuvat eroista kansallisissa vahinkovastuu- ja korvausjärjestelmissä, joita sovelletaan myös muuhun taloudelliseen toimintaan. Ne eivät vielä ole antaneet tarvetta yhdenmukaistamiseen. Lainkäyttövallan erilaisuus jäsenvaltioissa on lisäksi johtanut yksilöllisiin korvaushakemuskulttuureihin ja erilaisiin korvauskulttuureihin. Yhtenäisten sääntöjen käyttöönotto muuntogeenisten organismien sekoittumista koskevaa kapeaa soveltamisalaa varten voisi johtaa siihen, että yhdessäkin jäsenvaltiossa sovellettaisiin vahingonkorvausoikeudessa useampia järjestelmiä.

Koska näille vahingoille ei ole tarjolla sopivaa vakuutusta, jäsenvaltioita kehoitetaan selvittämään, miten vakuutusyhtiöitä voitaisiin auttaa tähän sopivien tuotteiden kehittämisessä.

Monissa jäsenvaltioissa on yhä käynnissä tutkimuksia rinnakkaiselon eri näkökohdista, mikä on osoitus siitä, että rinnakkaiseloa koskevaa tietoperustaa on syytä vahvistaa. Keskipitkällä aikavälillä tarvitaan lisää tutkimusta siitä, miten muuntogeenisen ja ei-muuntogeenisen tuotannon ketjut pidetään erillään tilojen ulkopuolella.

Jäsenvaltioissa saatu kaupallinen kokemus on otettava huomioon, kun selvitetään parasta tapaa edetä rinnakkaiseloasioissa. On tehtävä kunnollinen arvio käyttöön otettujen toimenpiteiden tehokkuudesta ja toimivuudesta ja selvitys siitä, miten kansalliset toimenpiteet ovat vaikuttaneet viljelijöiden kilpailukykyyn sekä viljelijöiden ja kuluttajien valinnanvapauteen. Tällä hetkellä ei näytä siltä, että toissijaisuusperiaatteen mukaisesta lähestymistavasta rinnakkaiseloon olisi syytä poiketa ja yhdenmukaistamista asiassa lisättävä.

Seuraavat rinnakkaiseloa koskevat toimet on komission mukaan aiheellista toteuttaa:

- Komissio laatii mahdollisimman pian arvion siemeniä mahdollisesti tulevaisuudessa koskevien raja-arvojen vahvistamisen taloudellisista vaikutuksista. Arvion perusteella komissio tekee ehdotukset lainsäädännöllisistä jatkotoimista.
- Komissio jatkaa COEX-NET-toimintaa rinnakkaiseloa koskevien tietojen vaihtamiseksi jäsenvaltioiden kanssa käytännön kokemuksista sekä tutkimus- ja seurantatuloksista.
- Kuultuaan asiaan liittyviä sidosryhmiä komissio laatii yhdessä jäsenvaltioiden kanssa tekniset ohjeet lajikohtaisista rinnakkaiselotoimenpiteistä Eurooppalaisen viljelykasvien rinnakkaiselon toimiston välityksellä.
- Komissio antaa yhteisön puiteohjelmasta tukea lisätutkimukseen, joka perustuu käynnissä olevien tai tulevien aloitteiden selvästi määriteltyihin tarpeisiin.
- Vuonna 2012 komissio antaa jäsenvaltioille näiden antamien tietojen perusteella selvityksen rinnakkaiselon tilanteesta.